BESZÉLŐ 7

Tájékoztatjuk olvasóinkat,

hogy 1983. május 11-én a Budapesti Rendőr-főkapitányság lezárta a dr. Demszky Gábor és társai ellen sajtóvétség alapos gyanúja miatt kezdeményezett nyomozást: a hat gyanúsított közül négyet rendőrhatósági megrovásban részesítettek. Úgy látszott, a lezárás célja csupán az, hogy szűkítsék a tervezett per vádlottainak számát. A második nyilvánosság szervezői szolidaritási nyilatkozatot fogalmaztak, de még közlésre sem került sor, amikor 13-án Demszky Gábor és Nagy Jenő is megkapta a lezáró határozatot és a velejáró rendőri megrovást. Addig minden jel arra mutatott, hogy a hatóságok elszánták magukat a perre, azaz megkísérlik egy formálisan nem politikai vád (sajtóvétség) alapján, de bírói közreműködéssel felszámolni a második nyilvánosságot. Hat hét alatt öt lakásban összesen nyolc házkutatást tartottak, legalább száz tanút hallgatlak ki, szakértői véleményeket kér¬tek be, és mindezzel sikerült bebizonyítaniuk, hogy
- dr. Demszky Gábor és Nagy Jenő részt vesz az AB Független Kiadó munkájában;
- Rajk László a lakásán szamizdatbutikot tart fenn; - Haraszti Miklós és Kőszeg Ferenc részt vesz a Beszélő létrehozásában
- Kőszeg Ferenc és Solt Ottilia közreműködött a Feketében c. antológia szerkesztésében, ill. terjesztésében. Mindezt persze akkor is megállapították volna, ha belelapoznak az említett kiadványok egy-egy példányába. A perben, ha lefolytatják, igen tetemes - személyenként 180 000 forintig terjedő - pénzbírságot szabhattak volna ki. A büntetés, ha a bírságolt nem fizet, szabadságvesztésre változik át (felső határa 180 nap), de akkor priusszal jár.

Az eljárás mérlege: a rendőrség megbénította a butik működését. Közepes mennyiségű kész, ill. félkész kiad¬ványt foglaltak le, késleltette az ABC Tájékoztató 3. számának megjelenését és az 5-6-os Beszéld terjeszté¬sét. A tanuk közül többeket munkahelyi következményekkel fenyegettek meg. Egy személyt, aki elismerte, hogy részt vett különféle kiadványok előállításában, munkahelyén pénzbírsággal sújtottak; egy másikat ¬egy nyugdíjaskorú asszonyt - állásából fegyelmi úton elbocsátottak. Ismeretlen tettesek több gyanúsított, illetve ellenzékinek mondott személy gépkocsiját rongálták meg: felvágták a gumikat, betörték a szélvédőt, kromo¬fággal öntötték le a karosszériát.

A második nyilvánosság nem szűnt meg, nemzetközi híre viszont a rendőri eljárásról tudósító sajtóközlemények nyomán jócskán túlnőtt hazai erején és jelentőségén. Erről a rendőrség biztosította ncmzctközi hírnévről persze készséggel lemondanánk, ha cserébe nyugodtabb körülmények között folytathatnánk munkánkat.

A hatóságok nyilván úgy vélik, hogy a butik működésének tartós szünetelése következtében megnő a sza¬mizdat kéz alatti forgalma. Ezért a szabálysértési tör¬vény módosításának keretében módosították, illetve új szakasszal bővítették a sajtóvétségre vonatkozó jogszabályt. Eszerint: "Aki

a) engedély nélkül állít elő vagy terjeszt olyan sajtóterméket, amelynek előállításához engedély szükséges;

b) olyan sajtóterméket terjeszt, amelynek lefoglalását vagy elkobzását rendelték el, feltéve mindkét esetben, hogy a cselekményt csekély mennyiségű sajtótermékre követték el, tízezer

forintig terjedő pénzbírsággal sújtható."
A pénzbírság összegének tetemes felemelése mellett a b) pont az új a rendeletben. A kiegészítésnek jogilag nyilvánvalóm nincs semmi értelme, hisz az a) pont értelemszerűen vonatkozik a b) pontba ütköző cselekményre. Engedéllyel megjelent kiadványt aligha foglalnak le, hacsak nem vonják be előbb a terjesztési engedélyt. A b) pont egyszerűen külön fenyegetés a lefoglalt AB-kiad¬ványok és a Beszélő 5-6-os száma terjesztőinek.
Politikusok és rendőrök mondhatni szó szerint azonos szöveggel hangoztatják: nincs a máskéntgondolko¬dók ellen semmi kifogásuk, de a törvényeket meg kell tartani. (Ezzel magunk is egyetértünk, csak az a baj, hogy a törvényck ellentmondanak egymásnak: az egyik megvonja a jogot, amelyet a másik biztosít.)
A Btk. 213. paragrafusa (ennek alapján indítottak eljárást a Beszélő két munkatársa ellen is) a sajtótermékek és időszaki lapok kiadásának engedélyezéséről szóló 26/1959 (V. 1.) Korm. sz., illetve a 34/1975 (XII. 10.) MT sz. rendeletek megszegését szankcionálja. Az al¬kotmány 64. paragrafusa kimondja, hogy "A Magyar Népköztársaság a szocializmus, a nép érdekeinek megfelelően biztosítja a szólásszabadságot, a sajtószabadsá¬got...". Az említett kormányrendeletek nem határozzák meg közelebbről az alkotmányban jelzett megszorítást, ezzel szemben az engedély kiadását (amennyiben a ki¬advány tartalma nem ütközik jogszabályba) - időszaki lapok esetében - a sajtótermék iránti szükséglet feltételéhez kötik. Az engedély megtagadásának lehetőségét egyik rendelet sem korlátozza (az időszaki lapokra vonatkozó rendelet még csak az eshetőségével sem számol, hogy magánszemély kér lapengedélyt), következésképp az engedély pusztán az engedélyező hatóság tisztviselőjének döntésétől függ, amely így érdemben nem is indokolható, és jogi úton nem vitatható.
Mindezt tudva és számolva azzal, hogy az illetékes tisztviselők kénye-kedvére bízzuk magunkat, így vél¬tük: meg kell kísérelnünk lapengedélyt kérni a Beszélő megjelentetésére. 1983. május 3-án az alábbi levelet küldtük a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának:

A Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának
Budapest V., Kossuth L. tér 1/3.

Alulírottak a 34/1975 MT számú rendelet alapján negyedévi politikai, társadalmi és kulturális folyóirat kiadására és terjesztésére kérünk engedélyt. Lapunk, a Beszélő - amelynek 5-6-os számát mellékletként kérvényünkhöz csa¬toltuk - eddig kézirat gyanánt készült korlátozott példányszámban, és személyes, baráti kapcsolatok révén terjedt. A remélt lapengedély alapján tágítani kívánjuk a jelenlegi kereteket: lapunkat a jövőben szeretnénk megfelelőbb technikai színvonalon előállítani, és példányszámát növelve szélesebb körben terjeszteni.
A mellékelt lappéldány és különösen annak szerkesztőségi vezércikke (Hogyan keressünk kiutat a válságból? ¬A Beszélő javaslatai) világosan jelzi szerkesztőségünk szemléletét és lapunk politikai irányvonalát, amelyet a jövőben is követni szándékozunk. Lapunk nem sérti és a jövőben sem kívánja megsérteni az alkotmányos előírásokat. Elutasítjuk olyan írások közlését, amelyek erőszakot hirdetnek, fajokat, nemzeteket egymás elleni gyűlöletre izgatnak, háborúra uszítanak. Azt kívánjuk elősegíteni, hogy társadalmi egyetértés szülessen a politikai, gazdasági és kulturális életben szükséges reformokról. Sürgetni kívánjuk, hogy következetesen érvényesüljenek az állampolgári, kisebbségi, munkavállalói, gyülekezési, szólási, lelkiismereti jogok, a közösségnek felellős kormányzási mód kívánalmai, a jólét, a jogbiztonság, az emberi méltóság biztosítékai. Lapunk a kritikus nyilvánosság egyik fóruma kíván lenni. Célja, hogy

segítse a közvéleményt az ország előtt álló reális alternatívák feltárásában és kidolgozásában. A folyóiratok eszközeivel: megbízható információk és különféle álláspontok közzétételével.
A Beszélő nem képvisel semmiféle intézményt vagy szerveze¬tet. Előállításához és terjesztéséhez nem kérünk állami támogatást. A nyilvánosságra hozott számokért szerkesztőségünk a sajtójogban szokásos módon felel. Vállalkozásunk nem nyereségérdekeltségű. A példányok ára jelenleg az előállítás technikai költségeit fedezi; honoráriumot sem a szerzőknek, sem a szerkesztőknek nem fizetünk. A lapengedély megadása esetén a magánvállalkozásokra vonatkozó előírások szerint adót fizetnénk.
A lapunk iránt megnyilvánuló közérdeklődés elégségesen in¬dokolja, a sajtószabadság alkotmányba foglalt elve pedig lehetővé teszi a lapengedély megadását. A döntésükig elkészülő lapszámok két-két példányát megküldjük, és - ha szükséges - a részletek tisztázása végett személyesen is rendelkezésükre állunk.
Beadványunk tartalmával szerkesztőségünk jelenleg külföldön tartózkodó tagja, Kis János is egyetért. Szíves válaszukat várva, tisztelettel:
Budapest, 1983. május 3.
(Haraszti Miklós) (Kőszeg Ferenc) (Nagy Bálint) (Petri György)

Beadványunkra hat hét elteltével sem érkezett válasz. Ekkor sürgető levelet küldtünk a címzettnek, beadvá¬nyunk másodpéldányát pedig elküldtük Aczél György¬nek, kérve, intézkedjen, hogy az illetékes hivatal érdemben válaszoljon kérelmünkre. A sürgetésre július 4-i keltezéssel az alábbi, valóban meglepő válasz érkezett:

Tisztelt Cím!

Hivatkozással 1983. június 22-én kelt levelére, melyben jelzi, hogy mintegy 6 héttel ezelőtt folyóirat-indítási engedélykérelmet nyújtott be hivatalunkhoz, tájékoztatom arról: az Ön részéről semmiféle beadvány nem érkezett, így nem áll módunkban a kéréssel foglalkozni.
Aczél Györgyöt - aki az Önök hozzá címzett beadványával kapcsolatban érdeklődött - fenti válaszomról tájékoztattam.

Szalay Ferenc
főosztályvezetőhelyettes

A levélre július 11-én feleltünk:

A Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala
Budapest V., Kossuth tér 1- 3. 1357

Szalay Ferenc főosztályvezető-helyettes
Levelük jele: III/568-2/1983.
kelte: 1983. július 4.

Tisztelt Főosztályvezető-helyettes úr:

Megdöbbenve vettem kézhez július 4-én kelt levelét. Beadványunkat 53701 ajánlási ragszámmal f. év május 3-án postáztuk; hivataluk részesül, a tértivevény tanúsága szerint Ráczné Biró Éva vette őt, május 4-én. Ugyancsak ő írta alá Július 27-én sürgető levelünk tértivevényét is.
Hogy Országgyűlésünk épületében a postaátvevő és az illetékes hivatal kőzött egy küldemény elveszhet, egy küldemény, amelyhez mellékletként kétkötetes folyóiratpéldányt csatoltunk: őszinte állampolgári aggodalommal tölt el. Nagyon kérem főosztályvezető-helyettes urat, szíveskedjék utánanézni, mi történhetett beadványunkkal. Abban a sajnálatos esetben, ha levelünk és melléklete mégsem kerülne elő, természetesen készséggel újrapostázzuk. Kérem, szíveskedjék a fejleményekről tájékoztatni Aczél György urat, az MSZMP PB tagját, a KB titkárát, akinek érdeklődését ezúton is köszönjük. Válaszát várva, tisztclcttel:

Kőszeg Ferenc
Budapest V., Felszabadulás tér 4. 1053
Budapest, 1983. Július 11.